

پوهنتون سلام

پوهنځی شرعیات و قانون

پروگرام ماستری فقه و قانون

امارت اسلامی افغانستان

وزارت تحصیلات عالی

معینیت امور علمی

اختلافات امامان ثلاثه احناف (امام ابوحنیفه، امام
ابویوسف، امام محمد رحمهم الله) در حدود و اثر
آن در قوانین افغانستان

(پایان نامه ماستری)

محصل: عبدالمتین " عزام "

استاد رهنما: وزیر محمد " سعیدی "

سال: ۱۴۰۱ هـ.ش. ۱۴۴۱ هـ.ق.

پوهنتون سلام

پوهنځی شرعیات و قانون

پروگرام ماستری فقه و قانون

امارت اسلامی افغانستان

وزارت تحصیلات عالی

معینیت امور علمی

اختلافات امامان ثلاثه احناف (امام ابوحنیفه، امام ابویوسف، امام محمد رحمهم الله) در حدود و اثر آن در قوانین افغانستان

(پایان نامه ماستری)

محصل: عبدالمتین " عزام "

استاد رهنما: وزیر محمد " سعیدی "

سال: 1401 هـ.ش. 1444 هـ.ق.

الله الرحمن الرحيم

پوهنتون سلام

پوهنځی شرعیات و قانون

دیارتمنت فقه و قانون

بورد ماستری

تصدیق نامه

محترم عبدالمتین ولد عبدالرحیم ID: SH-MSF-98-515 محصل نور هتم فقه و قانون ۵ رساله ماستری خویش را زیر عنوان: اختلاف ائمه ثلاثه احناف در حدود و اثر آن در قوانین افغانستان به روز ۱۳۰۱/۱۰/۱۳ تاریخ ۱۴۰۱/۱۰/۱۳ هـ ش موفقانه دفاع نمود، و به اساس بررسی هیات تحکیم مستحق ۹۱ (نمره به عدد) نود و یک (نمره به حروف) گردید، موفقیت شان را از الله متعال خواهانیم.

اعضای هیات تحکیم:

ردیف	نام استاد	عضویت	امضاء
۱	دکتور مومن حلیمی	عضو هیات	
۲	سر محقق سید حبیب شاکر	عضو هیات	
۳	استاد وزیر محمد سعیدی	استاد رهنا و رئیس جلسه	

معاون علمی

آمر بورد ماستری

خلاصه بحث

تحقیق حاضر، روی اختلافات امامان ثلاثه احناف (امام ابوحنیفه، امام ابویوسف و امام محمد رحمهم الله) در حدود و اثر آن در قوانین افغانستان است، منظور از حدود مجازات و عقوبات معین است که بعنوان حقّ الله بر مکلفین، واجب گردیده است که عبارتند از: حد زنا، قذف، ارتداد، سرقت، شراب و حرابه اند. آگاهی از این موضوع از ضرورت مبرم جامعه ما است، زیرا ما را از آگاهی بیشتر در قسمت دین مان بخصوص حدود که حقوق الله هستند، کمک نموده و هم به قول راجح و موافق عصر امروزی رهنمای می کند. سبب اختیار این موضوع: اهمیت این موضوع و آگاهی جامعه روی این موضوع می باشد. قبل از این تحقیق، تحقیق دیگر بشکل تطبیقی با قوانین افغانستان صورت نگرفته و این اولین تحقیق تطبیقی تحت این عنوان است. این تحقیق بشکل کتابخانه و با روش تحلیلی توصیفی صورت گرفته است.

حدود عبارت از جزای تعیین شده اند، که از جهت حقوق الله متعال و حد قذف از جهت حقوق الله و حقوق العباد واجب شده اند. اصل اختلاف امامان ثلاثه احناف (امام ابوحنیفه، امام ابویوسف و امام محمد رحمهم الله) در مسایل اصلی و کلیدی حدود نمی باشد، بلکه این اختلاف بر مسایل متفرع و جزئی حدود بوده، که نظر به برداشت امامان ثلاثه از نصوص شرعی صورت گرفته، سپس قوانین افغانستان از آن اختلافات را انعکاس داده است، مثلاً در حد زنا با تحقیق من سه مورد اختلافی را قوانین افغانستان اشاره کرده، از جمله مقاربت در دُبر زن جزای تعزیری دارد، اکراه شدن مرد به زنا و سقوط حد زنا و ازدواج با محارم و وطی همراه شان حد را ساقط می گرداند. در حد قذف چهار مورد: تعیین وکیل تا از حقوق مقذوف دفاع نماید، با نسبت دادن لواطت به یک شخص حد قذف لازم نمی شود، حبس متهم به قذف بعد از اثبات دلایل و جواز گرفتن کفالت از شخص متهم به قذف. در حد سرقت دو مورد: یک مرتبه اقرار به سرقت قطع را واجب می گرداند و بر شخص کفن کش، حد سرقت نیست. در حد حرابه دو مورد: در صورت ارتکاب قتل راهزنان اول اعدام سپس مصلوب شوند و یک مرتبه اقرار به حرابه حد را واجب می گرداند. در حد شراب دو مورد: خرید و فروش مواد نشه آور حرام است و تلف نمودن مواد مسکر و نشه آور، ضمان (توان) ندارد. در حد ارتداد دو مورد: با ارتداد زوج تفریق میان زوجین بدون طلاق صورت می گیرد و وقتی که دو طفل ذمی عاقل نکاح نمایند سپس زن مسلمان گردد و شوهر امتناع ورزد باید میان شان تفریق صورت گیرد.

کلید واژه ها: ایمة ثلاثه احناف، حدود و تعزیرات، مسایل و موضوعات متفرع، فقه و قوانین افغانستان.

فهرست مطالب

مقدمه.....

1

فصل اول

مفاهیم و کلیات

مبحث اول: زندگی نامه امامان ثلاثه احناف و روش مذهب شان در مسایل

فقهی.....7

مطلب اول: زندگی نامه امام ابوحنیفه رحمه

الله.....7

مطلب دوم: زندگی نامه امام ابویوسف رحمه

الله.....19

مطلب سوم: زندگی نامه امام محمد رحمه

الله.....22

مطلب چهارم: روش مذهب احناف در مسایل فقهی و اصول استنباط

آنها.....27

مبحث دوم: شناخت حدود.....34

مطلب اول: تعریف

حدود.....34

مطلب دوم: حکم

حدود.....35

مطلب سوم: اسباب حدود و فرق حدود با قصاص و

تعزیر.....38

مطلب چهارم: شروط

حدود.....41

مطلب پنجم: آثار

حدود.....41

فصل دوم

اختلاف امامان ثلاثه احناف در حد زنا و قذف و اثر آن در قوانین افغانستان

مبحث اول: اختلاف امامان ثلاثه احناف در حد زنا و اثر آن در قوانین

افغانستان.....43

مطلب اول: تعریف زنا، شروط و عقوبت

آن.....43

مطلب دوم: مقاربت در دبر زن جزای تعزیری

دارد.....50

مطلب سوم: اکراه شدن مرد به زنا و سقوط

حد.....52

مطلب چهارم: ازدواج با محارم و وطی همراه شان حد را ساقط می

گرداند.....54

مبحث دوم: اختلاف امامان ثلاثه احناف در مسایل حد قذف و اثر آن در قوانین

افغانستان.....60

مطلب اول: تعریف قذف، شروط و عقوبت

آن.....60

مطلب دوم: تعیین وکیل تا از حقوق مقذوف دفاع

نماید.....65

مطلب سوم: با نسبت دادن لواطت به یک شخص حد قذف لازم نمی
شود.....68

مطلب چهارم: حبس متهم به قذف بعد از اثبات
دلایل.....70

مطلب پنجم: جواز گرفتن کفالت از شخص متهم به
قذف.....73

فصل سوم

اختلاف امامان ثلاثه احناف در حد سرقت و حرابه (راه زنی) و اثر آن در قوانین افغانستان

**مبحث اول: اختلاف امامان ثلاثه احناف در مسایل حد سرقت و اثر آن در قوانین
افغانستان.....77**

مطلب اول: تعریف سرقت، شروط و عقوبت
آن.....77

مطلب دوم: یک مرتبه اقرار به سرقت، قطع را واجب می
گرداند.....85

مطلب سوم: بر شخص کفن کش، حد سرقت
نیست.....86

**مبحث دوم: اختلاف امامان ثلاثه احناف در مسایل حد حرابه و اثر آن در قوانین
افغانستان.....89**

مطلب اول: تعریف حرابه، شروط و عقوبت
آن.....89

مطلب دوم: در صورت ارتکاب قتل، راهزنان اول اعدام سپس مصلوب
شوند.....94

مطلب سوم: یک مرتبه اقرار به حرا به، حد را واجب می گرداند.....97

فصل چهارم

اختلاف امامان ثلاثه احناف در حد شراب و ارتداد و اثر آن در قوانین افغانستان

مبحث اول: اختلاف امامان ثلاثه احناف در مسایل حد شراب و اثر آن در قوانین افغانستان.....99

مطلب اول: تعریف شراب، شروط و عقوبت

آن.....99

مطلب دوم: خرید و فروش مواد نشه آور حرام

است.....104

مطلب سوم: تلف نمودن مواد مسکر و نشه آور، ضمان (تاوان)

ندارد.....107

مبحث دوم: اختلاف امامان ثلاثه احناف در مسایل حد ارتداد و اثر آن در قوانین افغانستان.....110

مطلب اول: تعریف ارتداد، شروط و عقوبت

آن.....110

مطلب دوم: با ارتداد زوج، تفریق میان زوجین، بدون طلاق صورت می

گیرد.....116

مطلب سوم: وقتی که دو طفل ذمی عاقل نکاح

نمایند.....118

نتیجه گیری.....122

پیشنهادهات.....

123

فهرست آیات قرآن

124.....کریم

فهرست احادیث

125.....نبوی

فهرست

127.....اعلام

فهرست منابع و

131.....مأخذ

نتیجه گیری

از این تحقیق نتایج ذیل بدست آمده است:

- 1- به این نتیجه رسیدم که امامان ثلاثه احناف در اصول و کلیات حدود اتفاق نظر داشته، تنها اختلاف شان در مسایل و موضوعات متفرع بوده و این اختلاف هم نظر به برداشت شان از نصوص شرعی بوده است.
- 2- اختلاف امامان در مسایل و موضوعات فقهی با ذکر دلایل شان، بخصوص در موضوعات فرعی حدود مارا بقول راجح، درست و قول حق هدایت می کند.
- 3- اینکه حدود عبارت از حد زنا، قذف، سرقت، حراجه، شراب و ارتداد می باشند، بنابراین، اختلاف امامان ثلاثه احناف در تمام فروع و مسایل جزئی اینها صورت گرفته است.
- 4- جزای حدود در دین مقدس اسلام برای توبیخ، ممانعت و جلوگیری جامعه از فساد، فحشا و امثالهم می باشند.
- 5- قوانین افغانستان بخصوص کود جزا از جایگاه خاص در قسمت حل و فصل حدود و بقیه جرایم و جزاها برخوردار است که مصادر آن فقه حنفی و عرف عمومی می باشد، ولی خلا و نواقص خود را هم دارند، بشکل که بسیاری از موضوعات مهم و اساسی حدود و تعزیرات را بحث و واضح نساخته است، مثل شروط و عقوبت حدود، مسایل متفرع حدود، شروط و عقوبت جزای تعزیری و غیره.
- 6- هدف از اختلاف امامان ثلاثه احناف راجع به مسایل و موضوعات متفرع حدود و امثالهم، رسیدن بقول حق و راجح بوده، نه کدام غرض و هدف شخصی.
- 7- تمام قوانین افغانستان راجع به حدود برگرفته از فقه حنفی بوده و مخالف اسلام نمی باشد.
- 8- مسایل فرعی که امام ابوحنیفه و صاحبین در حدود اختلاف داشتند، نظر به قوت دلیل هر کدام از این امامان در آن مسئله، در اخیر هر مطلب همان قول قوی ترجیح داده شده، به همین شکل قوانین افغانستان نیز نظر به قوت دلیل، قول راجح را انعکاس داده اند.
- 9- از اینکه فقهاء اسلامی راجع به حدود بحث گسترده و عمیق نموده، این دلالت بر اهمیت این موضوع می کند.

پیشنهادات

در این قسمت پیشنهادات زیر را می‌کنم:

1- به وزارت محترم حج و اوقاف، سترمحکمه امارت اسلامی افغانستان و شورای علمای افغانستان پیشنهاد می‌کنم تا به مردم آگاهی دهند که بسا از مسایل امروزی مان برگرفته از دیدگاهی صاحبین امام ابوحنیفه و مذاهب مالکی، شافعی و حنبلی رحمهم الله هستند، تا مردم آگاهی حاصل نموده، دست از این تعصبات بردارند.

2- به مراجع قانون گذاری مثل وزارت عدلیه پیشنهاد می‌کنم، که راجع به خلاها و نواقص قوانین افغانستان راجع به حدود توجه نموده، قوانین را راجع به این موضوع غنامند سازند، یعنی مسایل و موضوعات حدود که در قوانین وجود ندارند و ضرورت برده می‌شود تا در قوانین گنجانیده شوند، بگنجانند. به همین شکل روی شروحات قوانین کار نموده تا در وقت ضرورت روی توضیح و شرح قانون به آن شروحات مراجعه شده و موضوع حل گردد.

3- همچنان به پوهنتون سلام، مخصوصاً پوهنهی شرعیات پوهنتون سلام پیشنهاد می‌کنم که علاوه از این تحقیق، عناوین دیگری را نیز به عنوان منوگراف لیسانس و رساله ماستری انتخاب کنند، بهتر خواهد بود، از جمله: مسائل اختلافی میان صاحبین و امام ابوحنیفه در باب حق و عقود و انعکاس آن در قانون مدنی افغانستان، مسائل اختلافی میان صاحبین و امام ابوحنیفه در باب عقود معین و انعکاس آن در قانون مدنی افغانستان، مسائل اختلافی میان ائمه ثلاثه احناف در باب حقوق عینی و انعکاس آن در قوانین افغانستان، مسایل اختلافی ائمه ثلاثه احناف در بخش مصادیق اعدام و اثر آن در قوانین افغانستان و غیره.

4- به تمام امامان مساجد، اساتید پوهنتون ها، معلمین علوم دینی مکاتب و علمای که در رسانه حضور دارند، پیشنهاد می‌کنم، تا روی همچون موضوعات بحث و صحبت نمایند تا مردم از این گونه مسایل معلومات حاصل نمایند و این اختلافات را مایه بدبختی ندانند، بلکه این گونه اختلافات را بخاطر واضح و آشکار گردیدن حق بدانند و هم مردم از این گونه موضوعات آگاهی عام و تام پیدا کنند، تا از حدود، قتل و امثالهم خودداری نمایند.

بخاطر دسترسی به متن کامل این تحقیق مراجعه شود به:

پوهنتون سلام، کتابخانه مرکزی چهار راهی گل سرخ، سرک کلونه پشته

و یا هم به ایمیل آدرس ذیل تماس گرفته شود:

salamresearchcentre@salam.edu.af